శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

కుమారీశతకము.

శ్రీ భూనీళాహైమవ

తీభారతు లతులశుభవతిగ నెన్నుచు న

చెప్పెడి బుద్ధులలోపల। దప్పకు మొకనైన సర్వధర్మములందున్। మెప్పొంది యిహాపరంబుల। దప్పింతయు లేక మెలగవగును కుమారీ॥౨॥ ఆటల పాటలలోనే। మాటయు రాకుండ దండ్రిమందిర మందున్। బాటిల్లు కాపురములో। వాట మెఱిగి బాల తిరుగవలయు—కు॥3॥ మగనికి నత్తకు మామకు। దగ సేవయొనర్చుచోట దత్పరిచర్యన్। మిగుల నుతిబొందుచుండుట। మగువలకుంబాడి తెలి?ి మన లు—కు॥౪॥ పెనిమిటివలదని చెప్పిన। పనియెన్నడు జే యరాదు బావల కెదుటన్। గనపడగరాదు కోప ము। మనమున నిడుకొనక నెపుడు మసలు—కు॥౫॥ పరపురుషు లన్న దమ్ములు వరుడే దైవంబుతోడి ప డుచులు వదినల్। మరదండ్రు నత్తమామలు। ధరద యనియు తలపు—కు॥౬॥ పదములపై మదవతిపతి చెంత నిద్రమరగిన జేతు గదగొని శిక్షి...య

ను। రచ్చలకాామాట లెక్కరవ్వ కుమారీ॥౯॥ మర
దంస్త్రువదినెలత్తలు। మరదులు బావల కొమాల్లును
చి పెద్దలురాను రవడి బీటలు మంచము।లరగులు
దిగుచుండవలయునమ్మ-కు॥ నోరెత్తి మాటలాడ
కు। మాఱాడకు కోపపడిన మర్యాదలలో। గోరం
తదప్పితిరుగకు। మీఱకుమీయత్త పనులమెలగు-
కు॥౧౦॥ పతిపరకాంతలతో సం। గతిసేసిన నాదు
పుణ్యగతియిట్లనుచు। న్నతిదలపవలయు లేదా।బ్రతి
మాలగవలయు గలహాపడక-కు॥౧౧॥ పతిపాపపు
బనిజెప్పిన।బ్రతిమాలి మరల్పవలయు బతివినకున్న
క్హితమనుచు నాచరింపుము। మతిలోపల సంశ
యంబుమాని-కు॥కు ౧౨॥ తిట్టినదిట్టక కొట్టిన। గొ
ట్టకకోపించెనేవి గోపింపక నీ। పుట్టినయింటికి బా
దము। పెట్టినయింటికిని వన్నె వెట్టు-కు ॥౧౩॥ దబ్బ
రలాడకు కదిమిన।బొబ్బలుపెట్టకుము మంచిబుద్ధి
గలిగియెం। దెబ్బ తినకము బూనక కడు। గొబ్బున

హితమూనకున్న నదియొక। సతియే కడు పాప
జాతి జగతి-కు॥౧౫॥ జపములుగంగాయాత్రలు। త
పములు నోములును దానధర్మంబులు బు। ణ్యాప
రాణము బతిభక్తికి। నుపమింపను సాటిరాకనుం
డు-కు॥ ౧౬॥ ఇరుగుపొరుగిండ్లకైనను। వరుడో నా
కత్తగారో వదినెయొ మామో। మఱదియొ సెల
విడకుండగ। దరుణిస్వాతంత్రించి పోవదగదు-కు॥
కూతురుచెడుగైయుండిన। మాతది తప్పన్న మా
టమదినెఱుగుదుగా। నీ తల్లితండ్రులకు నపఖ్యాతు
లురానియ్యగూడదమ్మ-కు॥౧౭॥ అమ్మకు రెండబ్బ
కు రెం। డిమ్మహి దిట్టించు కూతు రెందుకు ధరసా।
దొమ్మరిపుట్టకపోయిన। నిమ్మలమనియండ్రు జను
లునిజము-కు॥౧౮॥ తనబావల పిల్లలయెడ। దనమ
అ[illegible] పిల్లలందు దనపిల్లలకం। బెను మక్కువ
యుండవలెన్। వనితలకటులైన వన్నెవచ్చు-కు॥
౧౯॥ ధనహీనుడైన గడుదుర్జనుడైనగురూపియైన
[illegible]సుపాపియైన నెప్పుడు। దనపతియే

డు పెనిమిటి చిత్తంబెఱింగి పెండ్లాము మెలంగును లేమి మెలగనేర్చిన। వనితకు లోకమున వన్నెవచ్చు—కు॥౨౨॥ తలిదండ్రులన్నదమ్ములు। తులదూగగనిమ్ము పసిడితో నయినను వారలయింట సతత ముండుట। వెలదికి మర్యాదగాదు వినవె ॥౨౩॥ కడుపార గూడుగూరలు। దొడవులు వస్త్రములు మిగుల దొరకవనుచుదా। వడిశెనమున బెనిమిటితో। యెడబాసిచరింప గూడదెపుడు— కు॥౨౪॥ పిల్లలగను గొనదలచిన। యిల్లాలుగతాగతంబు లెఱుగక రాగైయల్లరి బెట్టిన జెడుదా। నుల్లసమున బహుసుగీడు నొందు—కు॥ పతికత్తకు మామకుసు। శ్రుతిగాని ప్రయోజనంబుమానగ వలయున్। హితమాచరింప వలయును। బ్రతుకునకొకవంక లేక—తగ—కు॥౨౬॥ పోకిళ్లుపోకపొందిక। నాకులలోబింకగతి నడకువగానెం। తోకలసి మెలసియుండిన। ...ము లోపలను దావెలుం ...సలిపయి। ... నెతివ...

సేయు—కు॥౨౮॥మృతియైనను బ్రతుకైనం। బతితోడ నెసతికిజెల్లు పతిబాసినయా। బ్రతుకొకబ్రతుకా జీవ। న్మృతిగాకవధూటికెన్న నిదియు—॥౨౯॥ మగనిప్రియమబ్బెననుచును। దెగనీలిగి యింటివారి దిగద్రొక్కు—చుదుం। డగురాల యితిరిగినసరి। మగువలలో నిదియె తప్పుమాట—కు॥౩౦॥ జీవములం భర్తపదరా। జీవముల నిచిత్తమందు జింతించినల। క్ష్మీవల్లభుచరణంబుల సేవల తాంగులకు నెమ్మి జేయు॥౩ ॥కడు బుద్ధికలిగి మెలగిన। పడతుక పుట్టింటి వారుపది వేలవరా। లిడుకంటె గీర్తియగుద। మ్మిడిలేకుండి నను నేర్చి మెలగు—కుమా॥౩౨॥ కడుబెద్దమాటదెచ్చిన। జెడుగయి వర్తించె నేనిజిరతరచింతం। బడుదురుత [illegible]లుతో। బడుచులు సోదరులునింద బడుచు కు॥౩౩॥ పుట్టింట్టివారి నీచత। బెట్టుకు మత్తింటి వారుపెట్టెడి బాధల్। పుట్టింటదెలియనియ్యకు। [illegible] టలియందు రదియెరవ్వ—కు॥౩౪॥తన [illegible]

మసలిన [illegible]

జగతి—కు॥ కులదేవతలకు బెట్టిన। పాలుపునదన
యింటియాడు బొట్టెలకెల్ల। గలమాత్ర మొస
గకుండిన। గలత పొడముదాన మేలుగాదు—కు॥౩౬॥
బద్ధకముసంజనిద్దుర। వద్దుసుమీ దద్దిరంబువచ్చును
దాన। గద్దింతు రింటివాఅలు। మొద్దందురు తోడి
వారుముద్దు—కు॥౩౭॥ యింటగల గుట్టునీపొరు। గిం
టరవంతైన దెలుప నేగకుదాన। గంటనపడినీవా
రలు। గెంటించెదరిల్లు వెడలగినుక—కు॥ పేకువజా
మున మేల్కొని। పైకివెడలివచ్చి ప్రాచిపనిదీర్పవలె।
లేకున్న దెల్లవారిన। లోకులునవ్వుదురు సభలలోన
—కు॥౩౯॥ ఇక్కడి దక్కడ నక్కడి। దిక్కడజె
ప్పినవారి కిద్దరికిబగ। లొక్కొకట గనిచేడియల।
మ్మకాయిడుమల్లమారి యంద్రు—కుమారి ॥౪౦॥
తలవాకిటనెల్లప్పుడు। నిలువగ రాదెప్పుడైన నీ
దురయైన। నెలకువ విడరాదుసుమీ। తలనడచుచు
నెప్పకొనుటతగదు—కు॥౪౧॥ వారికి వీరికిగల్గి నెన
గోరిన వస్తువులుమాకు

లత—కు॥౪౨॥ కొన్నాళ్లుసుఖము కష్టము। కొన్నాళ్లనుభవింపకున్న కొఱగాదుసుమీ। వున్నమదినములవెన్నెల। నెన్నంగన మాసలందు నిరులు—కుమా॥ పొంత బనిసేయకెన్నడు। పంతంబులుపలుకబోకుప్రాఙ్ముఖముగని। దంతంబులు దోమకుమే। కాంతంబుంలుబయలుబఱపకమ్మ—కు॥౪౪॥ నడకలలో నడుగులచప్పుడువిన బడకుండవలయు భువిగుంటలుక। నృడరాదు మడమ నొక్కుల। బడతుల మర్యాదలెఱిగి బ్రతుకు—కు॥౪౫॥ నవ్వంగరాదు పలుమరు। నవ్విన చిరునవ్వుగానినగ రాదెవుడున్। గవ్వలవలె దంతంబులు। జవ్వన గానంగబడెడి జాడ౯—కు॥ తోడవులుమిక్కిలి గలిగిన। గడుబ్రేమన్ మగడు మిగుల గారామిడినన్। బడతుక పసుపుంగుంకుమ గడియైనను విడువరాదుగాదె—కు॥ చెడుగులతో లంజెలతో గుడిసేటులతోడ బోటుకత్తెఁడనుమదినె। పుడమినిలను త్తమకాంతల లోగ్గసుమమ్మ—కు॥ వినవకుమారీ

ఎతోఁడ॥ రొసరొసపూనకుమాడకు॥ మసత్యవచనం
బు లెన్నఁడైన-కు॥ వేళాకోళంబులుగ॥ యెవ్వాళిత
వంబులును జగడమాడుటలునుగం॥ గాళీపోకలు
గొండెము॥ లాలోచించుటయుఁ గూడదమ్మ-కు॥
౨౦॥ బంతులనుబక్షపాత మొ॥ కింతైనను జేయరా
దు హీనదశలసా॥ మంతులనొకభంగినిరీ॥ క్షింతు
రుబుధులెల్ల సంతసిల్ల-కు॥ మాసినతలమాసినయి
లు॥మాసినవలువలు దరిద్రమార్గంబులునెం॥ తేసిధన
వంతులైననుగాసిల్లుదురల్పదశలగ్రాగి-కు॥౨౧॥సన్ని
కలుంబొత్త్రిమ్మును॥ దన్నుకపోరాదుకాలదఁగిలిన
నయెడల॥ గన్నులనద్దుకొనన్వలె॥ గ్రన్నననీగి
యందునిలుచుగాన-కు॥౨౩॥దీపమువెలిఁగించెడి
ఁజీపురుపుడ కుంచవలయు జేతులనెత్తం॥ బాఁకన
స్థాలాదువుమది॥ లోపలనిడితల [illegible] లయు రహాఢి-కు॥
[illegible]లయెడ జాగ్రత్తయు [illegible] చుకుపనుల యందు
[illegible]జనులయందు [illegible]
[illegible] జెలుధారవ[illegible]

ప్పక యుండిన దప్పక సేయంగవలయు దనపను
లెల్లన్ మెప్పొదవఁగాను లేదా ముప్పొదవును గాదె
యందు ముద్దు—కు॥ ఎంగిలి పరులకు బెట్టకు క్రంగున
మ్రోయంగనీకు కాళ్ళట్టియలన్ బంగారు లాభముం
డిన దొంగతనము సేయుబుద్ధిఁ దొలచు—కు॥ ఆప
దలకోర్చి సంపద లాపయి భోగించున నెడిహార్షోక్తు
లనీ లోపలఁ దలఁచుచు లాందరు దీపము చంద
మున వెలుగ దెవ్వరు—కు॥ తన కడుపు గట్టుకొని సమై
ననుచుట్టమునకును బెట్టిన సుకీర్తి వహించును భుక్తి
ముక్తులబ్బును దన కెవ్వరు సాటిరారు ధరణి—కు॥
గీ॥ వడిదను పించుకొనుటకున్ గడిసైయెననుబట్టి
ఫండు గాంతలలోనె కన్యకు గుణవతి యనిపించె
నడవడి నేర్పుటయె కడుఘనంబు—కు॥౬౦॥ చె
చేసిన మేలును కప్పుడయిన గాని దాని హ
రింపరుగా గొప్పలు చెప్పిన నదియాను తప్పయ
॥ ఎంత టియ్యాఁ కలికాల
క్షీణపకునా

తులబంధువులునునిసు। మంత్రైనను జెల్లదందురమ్మ
—సు॥ అధికారములేని పనుల। కధికారము సేయ
బోకు మందునగోపం। బధికంబగునీవారికి। బుధుల
దివిన హర్షమొందబోరు—కు॥ తానమ్ముడు పోయైన
ను। దీనుండగుభర్త నియార్తిందీర్చ సతికిన్। మాన
ముచంద్రమతీజల। జానను దలపోయవలయు నా
త్రా—కు॥తనకంటెం బీదరాండ్రం। గనియంతకుఁదన
కుమేలుగాయన వలయున్। దనకంటెభాగ్యవం
తుల। గనిగుటకలు మ్రింగ మేలుగాదు—కు॥ విఱుగఁ
బడి నడువఁగూడదు। పరులనడకలెన్ని తప్పుబట్టఁ
జనదుని। వ్యరములువచింప గూడదు। కరపఁగవలె
మేలుమేలుగలదు—కు॥ కోపమున నప్పుడాతనిఁ।రూ
పించినమాట కొన్నిరోజులుచనినం। జూపెట్టుదున
శాంతము। లోపల గొనవలయుధర్మలోల—కు॥
పాపము నింటనిలువదు। కలుములజవరాలు కా
లకాలంబే। కలహాములు లేకసమతి।
నెప్పకెంతో

ర గేహాళులయందు లక్ష్మి స్థిరముగ నిలుచుం। గరగ
రికనలికిమ్ముగ్గిడి। గురుభక్తిమెలంగఁ బాయుగోదు
వకు॥ ౬౯॥ అపకీర్తిఁ బొందుటక। ష్టపుబనిగా దొకట
గడియచాలునుగీర్తిన్। నిపుణత వహింపవలయును
జపలగుణము లెల్లబాసి చనగ—కు॥ నరకులు బట్ట
లువన్నె ల। తెరవులు తేదగదు తెచ్చె నేనిసరకుల।
కట—ఉదీర్చుకొనుచు వెంట నె। మసలింపక యున్న
దప్పుమాట—కు॥౭౦॥ గొప్పదశ వచ్చెననుచునొ। క
ప్పుడయినగర్వపడకుమదిదొలగినచో। జప్పట్లు
చ ఉతురందఱు। దప్పనిదండించు దండధరుడు—
కు॥ సుమతియునుజంద్రమతియును। దమయంతి
యుజానకియునుద్రౌపదియునుబ। న్నములంబడి
పతిభక్తిం। గ్రమముననడపుటలు తలపఁ గాదె—కు॥
సుమతియను రమణి పతికై। శ్రమనొందుట నీచ
సేవసలుపుటయువియ। ధ్గమన విరోధము భామన।
మరించుటయుం దలంపుమాత్ర—కు॥౭౪॥ [illegible]

మేనురంబుననుంటల్। రాణఁదిలకించిమదిలో। బా
ణి గ్రాహియెడనిల్పుభక్తి-కు॥౭౫॥ వడ్డించునపుడు
తాఁగను। బిడ్డనికిందల్లిభంగి బ్రేమదలిర్పన్। వడ్డింప
వలయుభర్తకు। నెడ్డెతనముమాన వలయునెందు
-కు॥ పవళించునపుడురంభా। కువలయదళనేత్రి
భంగిగోరినరీతిన్। ధవునికొనఁగూర్ప వలయును।
దివిభువినుతి బొందునట్టితెలివ-కు॥ ఆలోచన
యొనరించెడి। వేళలలోమంత్రిభంగి వివరింపవలెం।
గాలోచితకృత్యంబుల। భూలోకము నందుగీర్తిఁ
బొందు-కు॥ పనిసేయునపుడు దాసీ। వనిత విధం
బునను మేను వంపగవలయున్। ధనవంతులసుత
లైననుం। ఘనతగలుగు దాని వలనఁగాదె-కు॥౭౬॥
దానములు ధర్మకార్యము। లూనంగాఁగలిగి నంత
యుక్తక్రియలున్। మానవతులకిది ధర్మము।గానెక్కిఁగి
యునర్ప వలయుగాదె-కు॥౭౦॥ శ్రమయెంత సం
భవించిన। క్షమమఱవఁగరాదు ధరణిచందంబున
త్యాముమనబ్రవర్తించినయా। రమణియె లో

కీర్తిఁబొందు నరలోకమునం। దూరులు తొలంగిపో
వును । ఘోరదురితసంఘమెల్లఁ గుంచు—కు॥ కామ
మునంకల్పంబున। బామొందెదుఁ దొలఁగుదేహ
భావముదెలియన్। వేమఱునిది పరికించుట। శ్రే
యంబగుముక్తిఁ గని సుఖింపు—కు॥ పరజనము
లాచరించెడి। దురితంబునఁ గ్రోధగుణము దోఁ
చెడినధిక। స్ఫురణన్ క్షమనైకొనినం। దఱుగునది
యెఱింగిమెలఁగఁ దగును—కు॥ దృశ్యపదార్థం బె
ల్లను । నశ్యంబని తలఁపకుండినను లోపంబౌ। దృ
శ్యంబుననస్థిరతన। వశ్యముచితమునఁదలప వల
దె—కు॥ జనియించెమనజ్ఞానం। బున మోహాగు
ణంబుధర్మమున బరికింపం। దునుమాడబడును దీ
నిం। గనుగొనిమెల గంగవలయు గాదె—కు॥౧౬॥
కులమునవిత్తంబునవి। ద్యలనుముదంబు ద్భవించు
నాయాపెంపుల్। తలపోయుమరలు నిదిప్రా। జ్ఞుల
జంబునదలపవలయు సతము—కు॥ మాత్సర్య మొ
నత్వము। మాత్సరసీజమున లేమి నెల్లప్పుడు

లిసి మసలు—కు॥ బహుకష్టములం బొందక। మహి
లోనమకూడబోదు మానవజన్మం। బహుహాయిగాన్సం
బున। నిహపరములఁ గొనెడుజాడలెఱుగు-తు॥ ఎ
న్నాళ్లు బ్రతుకబోదురు। కొన్నాళ్లకు మరణదశ
ల గ్రుంగుటజగమం। దున్నట్టివారి కందఱి కిన్ని
హితముసతము మంచికీర్తి—కు॥ పెనిమిటికన్న బతి
వ్రత। మునువే మృతిబొందెనేనిఁ బురుషాగమనం।
బున కెదురు చూచివచ్చిన।గనుగొనియనురాగ
మెనయఁ గలయుకు॥ మును నాథుఁడు దరలినచో।
వెనువెంటనె పోయి యెల్లవేల్పులువొగడం। గని
పొందునిందునందును। ఘనకీర్తులఁ బొందుచుండు
నెకు॥ ౨౨॥ మఱవవలెగీడునెన్నడు। మఱవంగా
రాదుమేలు మర్యాదలలో। దిరుగవలె సర్వజన
పరిబోషము మెలంగ వలయుఁ ధరణిన్-కు॥ ఆకు
గన జేకొని: పోకనమలిసున్న మడుగబోయి
యా। లోకులునవ్వుదురుసుమీ। కైకొనవల
నడత ఘనత-

బోలగుసున్న ఫుటాకులు। దూలించు దరిద్రదశల
దోగ-కు॥ ఇద్దరు గూడుక యొకచో। నొద్దిగ మా
టాడుచుండ నొద్దిగియొదిగియా। యొద్దకుజనకా
డదు ?న పెద్దతనంబెల్ల నణగబెట్టు-కు॥౯౬॥ తుడు
పుడుమారమ్మనుజెరు। గుడుఘూళియు మేపరజమ
గూడదెపుడు మైంబడ నెఱిగితిరుగ నేర్చిన। పడతు
మర్యాద లెఱిగిబ్రతుకు-కు॥ దీపముల నీడ మాన
రూపంబులనీడ శనితరులనీడనుఖ। ట్వామ ది
మగునీడల। నేపట్టున నిలవగూడదెపుడు-కు॥ కొ
గోల్ల వ్రేలు వెంద్రుక। లను జాతె?నీళ్లుకుండల
ముంతలవా। డిన వెనక్కి మిగుల్చునీళ్లును। జనదంత్రు
దరిద్ర మొందు జగతి-కు॥ ధరబకిక్కులుడు వేంక
ట। నరసింహాక వీంద్రుడిట్టి నడతలుధరపై। దెరవ
ం తెరువుల టంచును। జిరతర సత్కీర్తివెలయ జె
ప్పె-కుమారీ॥౧౦౦॥

కు మా రీ శ త క ము.

స ం పూ ర్ణ ము.